

NIEUWSBRIEF

Werkgroep Avifauna Drenthe

AD INTERIM

2004 was een wereldschokkend jaar: bomaanslagen in Madrid, een gijzeling in Bezan, het overlijden van Yassar Arrafat, de moord op Theo van Gogh, de voortdurende aanslagen in Irak en natuurlijk de vreselijke zeebeving in Azië.

Ondanks al deze vreselijke gebeurtenissen draait het leven in Nederland 'gewoon' door en zijn er soms kleine, onverwachte, verrassingen op vogelgebied. Zo werd mijn werkplek, Dierenpark Emmen, in december verblijd met het bezoek van een Waterspreeuw. Deze zeldzame wintergast had het verblijf van de Kodiak-beren uitgekozen als ideale overwinteringsplek. De watervallen maakten dat hij zich volkomen op zijn gemak voelde. Zonder zich iets aan te trekken van de grootste beren van de wereld of de bezoekers dook het diertje onder water op zoek naar insectenlarven en andere waterdiertjes. Prachtig om te zien! Ook de Roze Pelikanen kregen onverwacht bezoek. Daar probeerde een IJsvogeltje de kleine visjes voor hun snavel weg te pikken. Het gaat de laatste jaren ongekend goed met de IJsvogel in Drenthe. Door de relatief warme winters is de overlevingskans van de jongen erg groot. Vandaar dat je nu op vele plaatsen deze blauwe diamantjes kunt bewonderen.

2004 was voor het bestuur een woelig jaar. Het plotselinge vertrek van Peter Venema heeft zijn sporen achtergelaten en ook het vertrek van Albert Hidding werd betreurd. Gelukkig zijn er twee mensen gevonden die het bestuur willen versterken. Sjoerd Boonstra gaat zich bezighouden met het ontwerpen en beheren van een totaal vernieuwde website en René Oosterhuis neemt de coördinatie van de midwinter watervogeltelling voor zijn rekening. Ik heet beide bestuursleden van harte welkom! Namens het voltallige bestuur wens ik alle lezers van deze nieuwsbrief een heel goed en gezond 2005 toe.

Met vele mooie uren in het veld op zoek naar vogels. Op dit moment zijn de januaritellingen alweer van start gegaan. Met een totaal nieuwe opzet hopen wij gegevens te verzamelen over het biotoopgebruik van de Drentse vogels die in januari in onze provincie bivakkeren. Maar liefst 98 tellers doen mee aan dit grootschalige project. Drenthe wordt bijna helemaal geteld en dat is een unicum. Vandaag ontving ik reeds de eerste tel-resultaten van atlasblok 22-11, dat overtrof mijn stoutste verwachtingen. (Misschien dat deze fanatieke tellers zich nog willen ontfermen over een ander blok?)

Het komende jaar zal het bestuur zich vooral richten op het vernieuwen en up-to-date houden van de website, het onderhouden van contacten met onze achterban, het verder professionaliseren van de gegevens verwerking, het opstarten van een aantal nieuwe projecten zoals 'Drentse soort van het jaar' en nog vele andere zaken. Maar het allerbelangrijkste aandachtspunt zal zijn dat de bestuursleden en alle andere vrijwilligers van de WAD hun werk met veel plezier blijven doen.

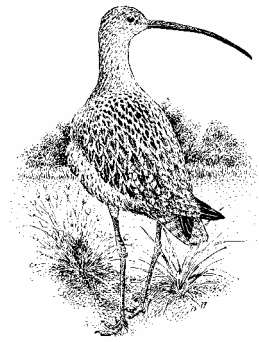
Agaath Kooi

Sovon

Jaargang 17 (nr. 1): januari 2005

Even voorstellen.....	3
Drentse Vogel van het Jaar 2005: de Boomklever ...	4
WAD-avond te Erm – een ooggetuigenverslag -	6
DV 18 / SOVON-ledenraad	7
Nieuws van de provinciale website	8
Winterse badgast in Emmen	11

COLOFON

De WAD-Nieuwsbrief is een uitgave van de Stichting Werkgroep Avifauna Drenthe en wordt gratis toegezonden aan alle medewerkers van WAD en SOVON in Drenthe. Tevens wordt de Nieuwsbrief verspreid onder de medewerkers van de Werkgroep Kerkuilen Drenthe.

Voor toezending buiten de hierboven vermelde doelgroep kan een verzoek worden gedaan aan het bestuur van de WAD: Postbus 431, 9400 AK te Assen.

De Nieuwsbrief dient als informatiebulletin voor de districtscoördinator en vertegenwoordigers van de ledenraad van SOVON voor Drenthe.

De Stichting WAD fungeert als districtsraad voor de vereniging SOVON. De Nieuwsbrief verschijnt vijf keer per jaar.

Redactie/vormgeving:

Karin Uilhoorn
Zwette 66
8446 MK Heerenveen
e-mail: uilhoorn@tip.nl

WAD OP HET INTERNET

Op www.avifaunadrenthe.nl kunt u de website van de Werkgroep Avifauna Drenthe vinden. Daar kunt u deze, maar ook alle voorgaande Nieuwsbrieven lezen en eventueel downloaden in pdf-formaat.

INSTUREN KOPIJ

Kopij voor de Nieuwsbrief kan opgestuurd worden naar het redactieadres. Ook is het mogelijk om via de website kopij naar het algemene e-mailadres van de WAD te sturen, namelijk: r.drewes@home.nl. Onze voorkeur gaat uit naar aanlevering in digitale vorm, liefst via e-mail. Dit kan in text-formaat, maar ook als WORD-bestanden (.doc). Grafieken en/of tekeningen in JPEG- (JPG) of GIF-formaat, niet in BMP. Afbeeldingen kunnen ook in het document worden verwerkt. Bestanden niet groter dan 1 Mb.

AGENDA

15/16 jan. ganzen/zwanentelling & midwintertelling
zat. 5 mrt roofvogeldag Meppel

Ook iets te melden voor de agenda? Een lezing over vogels of een andere activiteit? Dit kunt u doorgeven op het redactieadres!

VAN DE REDACTIE

De volgende Nieuwsbrief verschijnt in maart 2005. Kopij moet vóór 1 maart binnen zijn op het redactieadres. Later ingeleverde stukken blijven liggen tot juni 2005.

LET OP: VERZENDING WAD-NIEUWSBRIEF!!

De laatste tijd wordt er steeds meer digitaal tussen mensen uitgewisseld.

Dat scheelt kopieer- en verzendkosten. Op verzoek van SOVON willen we binnen de WAD inventariseren wie de Nieuwsbrief voortaan per e-mail zou willen ontvangen.

Indien u dit wilt verzoeken wij u een mailtje te sturen aan Remco Drewes (r.drewes@home.nl). Na bundeling van de reacties zal uw e-mailadres door de WAD doorgestuurd worden naar SOVON. Indien u de Nieuwsbrief gewoon per post wilt blijven ontvangen, hoeft geen verdere actie ondernomen te worden.

Hebt u verhuisplannen? Vergeet dan niet om ook de WAD een adreswijziging te sturen. Het zou jammer zijn als de Nieuwsbrief naar een verkeerd adres gestuurd wordt. Soms komen we pas na lange tijd via-via tot de ontdekking dat iemand al lang verhuisd is.

VAN DE PENNINGMEESTER

We verzoeken diegenen, die de donatie voor 2005 nog niet hebben overgemaakt, dit zo spoedig mogelijk te regelen. Er zijn bovendien nog enkele donateurs die hun bijdrage voor 2004 nog niet hebben betaald.

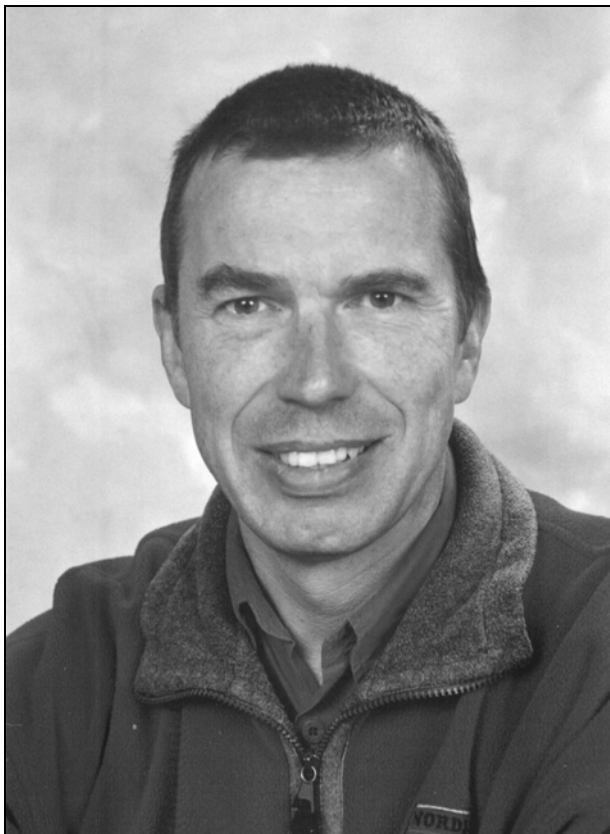
Komende maand zal Drentse Vogels 18 verschijnen. Deze zal slechts naar die donateurs worden verzonden, die de donatie voor 2004 hebben overgemaakt. Vandaar het verzoek uw bijdragen alsnog over te maken zodat we geen dure herinneringen behoeven te versturen.

Er zijn ook nog enkele oudere uitgaven van Drentse Vogels te verkrijgen. Leverbaar zijn nog: DV 17 (2003, € 8,00). De overige nummers kosten € 6,00 per stuk: DV16 (2002), DV15 (jubileumnummer over de watervogels in de wintertellingen 1986-1994), DV14 (2001), DV13 (2000), DV12 (1999), DV11 (1998), DV10 (1997), DV9 (1996), DV8 (1995) en DV5 (1992). Geef wel even aan welke editie u wenst!

Jaap Ruiter

EVEN VOORSTELLEN...

“Kun je jezelf even voorstellen in de volgende Nieuwsbrief ...” Deze vraag werd tijdens de vorige bestuursvergadering van de WAD gesteld. Gemakkelijk toegezegd, maar dan...

Mijn naam is Sjoerd Boonstra (46). Geboren en grotendeels getogen in de provincie Groningen. Mijn opleiding (VWO en Pabo) heb ik in Groningen genoten en daarna ben ik aan de slag gegaan in het basisonderwijs. Eerst als leerkracht, later ook als directeur. Sinds kort heb ik naast mijn onderwijsbaan een eigen adviesbureau voor interim-management, begeleiding en coaching, 'Interabc'.

Mijn belangstelling voor vogels had ik al van jongs af aan, maar heeft vooral tijdens mijn periode dat ik in Arnhem werkzaam was een enorme sprong vooruit gemaakt. Daar heb ik ook ontdekt dat behalve gewoon vogelen er ook allerlei onderzoeken gedaan worden en dat deze informatie weer gebruikt wordt bij economische ontwikkelingen en politieke doeleinden. Dat maakte het vogelen nog interessanter.

Daarna zijn we als gezin verhuisd naar Oost-Groningen, waar ik enkele jaren voorzitter ben geweest van de regionale vogelwerkgroep (IVN-

Scheemda). Van daar zijn we voor een aantal jaren terug naar Assen verkast en zo ben ik steeds meer en meer betrokken geraakt bij het vogelleven in de provincie Drenthe. Eerst via tellingen voor de broedvogelatlas; daarna volgde de wintertelling. En daar is nu ook het broedvogelonderzoek in het beekdallandschap van de Drentsche Aa, wat ik samen met Bert Dijkstra coördineer.

Mijn bijdrage binnen de WAD zal vooral gericht zijn op het PR-werk. Dat geldt zowel naar de kring van de WAD-ers, alsook daar buiten. Een belangrijk middel daarbij is de website. Deze zal de komende jaren verder uitgroeien naar een interactief medium. De basisplannen zijn ondertussen de bestuurstafel gepasseerd en bevinden zich nu in het prille stadium van uitvoer. Met mijn inbreng binnen het bestuur hoop ik een bijdrage te kunnen leveren om het contact tussen het bestuur en jullie als tellers en donateurs te versterken.

Sjoerd Boonstra

Evenals Sjoerd aan mij ook de taak om mezelf voor te stellen. Mijn naam is René Oosterhuis, geboren in Groningen (1974) en sinds kort woonachtig in Leek.

Op mijn tiende verjaardag kreeg ik mijn eerste verrekijker en sindsdien ben ik vaak in de natuur te vinden. Een logische stap was dan ook om een opleiding grootschalig groen te volgen aan de Middelbare Tuinbouwschool te Frederiksoord. Daarna heb ik nog een opleiding gevolgd aan de Hogere Bosbouwschool in Velp die gericht was op het inrichten en beheren van natuur en landschap in Nederland.

Na afronding van die studie kreeg ik de mogelijkheid om vogelwachter te worden op het Waddeneiland Griend. Hier heb ik drie jaar lang in het broedseizoen tussen de vogels geleefd. Een belevenis waar ik nog altijd met veel plezier aan terugdenk. Tegenwoordig werk ik voor SOVON waar ik me voornamelijk bezig houd met het verzamelen van gegevens in het veld en de rapportage hiervan.

Ook in mijn vrije tijd ben ik veel met vogels bezig. Naast het tellen voor allerlei projecten ben ik vooral bezig met ringonderzoek. In de stad Groningen heb ik een vangplek waar ik zangvogels ring om meer informatie te verzamelen over reproductie, overleving, etc. Ook probeer ik van zo veel mogelijk reeds geringde vogels de code op de ring af te lezen. Met een telescoop lukt dit vaak wonderlijk goed en het levert een hoop leuke informatie op.

Binnen de WAD is mijn belangrijkste taak het coördineren van de midwinter watervogeltelling. Inmiddels zijn de telformulieren voor de telling van 2005 de deur uit. Ik hoop dat de tellers veel plezier beleven (of beleefd hebben) aan het tellen van hun eigen stuk. Ik wacht dan ook met spanning op de terugkomst van alle telformulieren. In één van de volgende nieuwsbrieven zal ik een eerste verslag van 2005 schrijven.

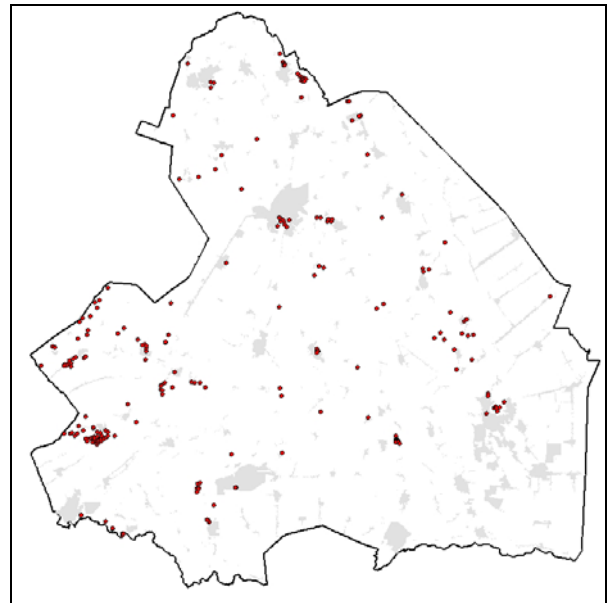
René Oosterhuis

DRENTSE VOGEL VAN HET JAAR 2005: DE BOOMKLEVER

Dit nieuwe Drentse project gaat binnenkort daadwerkelijk van start. De keuze voor het eerste jaar is daarbij gevallen op de Boomklever, naar ons idee een aansprekende vogel. Een vogel die ook bezig is aan een fikse opmars in Drenthe. En, ook niet onbelangrijk, een soort die bij het inventariseren niet voor al te grote moeilijkheden zorgt. In dit project moeten een breed scala aan vogelaars, ervaren maar ook veel minder ervaren, zich aangesproken voelen om een bijdrage te leveren.

De bedoeling

Het hoofddoel is de verspreiding en de aantallen broedterritoria in 2005 van de Boomklever in kaart te brengen. Kort gezegd: 'Waar zit-ie en hoeveel dan?' en 'Waar zit-ie niet?' Een stippenkaart met de broedterritoria van heel Drenthe is uiteindelijk de bedoeling. De laatste stippenkaart staat in Broedvogels van Drenthe (1996) en behelst de periode 1978-1993 (zie kaartje).

Verspreiding van de Boomklever in Drenthe in 1978-1993 (uit: Broedvogels van Drenthe).

De laatste broedvogelinventarisatie is natuurlijk voor de Atlas van de Nederlandse Broedvogels geweest, in de periode 1998-2000. Voor Drenthe kwamen we toen tussen de 583 (min.) en 726 (max.) uit. Daarna is de Boomklever verder toegenomen, qua verspreiding en qua dichtheid, zo is de verwachting. Een toename die samenhangt met het geschikter - ouder - worden van bos en bomen. Vanuit de kerngebieden schuift de soort verder op en koloniseert nieuwe geschikte gebieden.

Nevendoelen voor 2005 zijn - summiere - gegevens verzamelen over biotoop en nestplaats. Zie voor meer informatie over o.a. Drentse kerngebieden, het aantalverloop en habitat de WAD-Nieuwsbrief van november 2004.

De Boomklever

De Boomklever (*Sitta europaea*) is een echte standvogel; de verspreiding blijft het hele jaar nagenoeg beperkt tot de broedgebieden. Over het algemeen mijdt de soort het vliegen over grotere open gebieden.

Zijn voedsel bestaat uit spinnetjes, insecten, zaden, noten en in de winter worden voedertafels veelvuldig bezocht. Het is bekend dat de hoeveelheid beschikbare beukennotjes invloed heeft op de boomkleverstand. Jaren die volgen op een goede oogst beukennoten geven een broedvogelverspreiding, jongenproductie en een daaropvolgende dispersie die groter is, in vergelijking met jaren met minder beukennotjes. En op dit moment, herfst/winter 2004/5 is er sprake van een goede beukennotenooft. Dat maakt nieuwsgierig naar de eventuele gevolgen voor het broedseizoen.

Broeden gebeurt in wat ouder loof- en gemengd bos met enkele beuken en eiken en soms ook populieren. Boomholten (oude spechtennesten) en nestkasten worden gebruikt voor het nestelen. Te grote nestopeningen worden door Boomklevers vaak 'op maat' gemaakt door te metselen, meestal wel zichtbaar en daarmee een goede indicatie voor een Boomklevernestplek.

Vanaf februari wordt de kans Boomklevers waar te nemen weer groter, aangezien de territoriumbezitters dan flink van zich laten horen. Ze roepen veelvuldig en luid en maken daarbij gebruik van een rijk repertoire. Zie de weergave van zang en roep geluiden in de veldgidsen Lars Jonsson en de Svensson, de diverse cd's met vogelgeluiden en via Internet (www.lauwersmeer.com, onder de knop 'geluiden'). Zang vindt plaats vanuit een hoge post, niet in het bijzonder heel vroeg in de ochtend. Tikken tegen stam of tak bij het zoeken naar voedsel kan de Boomklever ook verraden, temeer daar in het (vroeg) voorjaar de bomen nog geen blad dragen en de vogels goed zijn op te sporen. De beste tijd is een half uur voor zonsopgang tot ver in de ochtend. Van half februari tot juni, beste periode is van half maart tot en met eind april.

Omdat de Boomklever een standvogel is en er ook geen doortrek is van noordelijke of oostelijke beesten is, hebben we niet te maken met mogelijke verwarring met trekkende vogels. Jonge uitgevlogen Boomklevers vestigen zich over het algemeen in de buurt van de geboorteplek, vaak op minder dan 1-2 km afstand.

Het onderzoek, de opzet

Het is de bedoeling in 2005 de Boomklever in Drenthe te gaan inventariseren per atlasblok. Een atlasblok meet 5x5 km. Drenthe telt er daarvan 135; dit is inclusief die blokken die vallen op de grens van de provincie. Daarvan zijn er dertien met maar een heel klein stukje Drents grondgebied. Van deze grensblokken brengen we alleen het Drentse deel in kaart.

Per atlasblok moeten alle potentieel geschikte gebieden onderzocht worden in de periode half februari tot en met eind mei - daarvoor kan volstaan worden met twee bezoeken waarvan minimaal één tussen half maart - eind april.

Er zijn gebieden in Drenthe die al geteld worden in 2005 (al dan niet jaarlijks). Deze bestaande of geplande inventarisaties (BMP, LSB, e.d.) willen we zo veel mogelijk betrekken in de komende Boomkleverinventarisatie.

Er is een handleiding gemaakt die samen met kaartjes van de atlasblokken en verdere formulieren aan iedere teller verstrekt wordt. De boomkleverwaarnemingen moeten op kaart worden ingetekend. Na afloop van het veldwerk, de inventarisatierondes, worden de gegevens volgens bepaalde richtlijnen verwerkt tot bepaling van de posities en aantallen van de territoria. De richtlijnen staan in de handleiding. Op die manier ontstaat de zogenaamde stippenkaart per atlasblok en de getelde blokken samengevoegd, leveren vervolgens - naar we hopen - het beeld van heel Drenthe op.

Tellers die in 2005 sowieso al in de provincie inventariseren willen we vragen hun gegevens over de Boomklever ten behoeve voor dit project aan ons ter beschikking te stellen doen in de vorm van kopieën. Ook nul-tellingen krijgen we graag in ons bezit. (U kunt natuurlijk op de gebruikelijke manier blijven inventariseren.) De rapportage zal gebeuren in de vorm van een artikel in Drentse Vogels.

Wie doen ermee?

Het is een behoorlijk grote klus, waarbij de hulp en inzet van velen goed gebruikt kan worden! Een aantal mensen heeft zich inmiddels aangemeld (en hun voorkeur voor regio of één of meer atlasblokken kenbaar gemaakt). Diegenen hoeven zich natuurlijk niet opnieuw aan te melden.

Anderen roepen we op zich aan te melden. Zo mogelijk per e-mail, anders per post of telefoon (zie onder). Het broedseizoen zit er voor de Boomklever inmiddels aan te komen, dus doe dit wel op korte termijn svp. Dat stelt ons in staat de organisatie rond te maken en de handleiding e.d. bijtijds op te sturen. Ook zullen we nog mensen benaderen voor medewerking.

Mochten er mensen zijn die aarzelen, neem dan gerust contact op voor overleg. Voor mensen die twifelen of ze de klus tot een goed einde weten te brengen: de Boomklever is niet een erg lastige soort om te inventariseren en met de handleiding erbij zul je er vermoedelijk wel uitkomen. Het vroege voorjaar biedt nog gelegenheid om met de geluiden vertrouwd te raken en bij het uitwerken van de veldkaarten kunnen we eventueel assisteren.

Tot slot

Na afloop van het broedseizoen willen we de velden stippenkaarten terug ontvangen voor verdere verwerking. Op dit moment zijn we hard bezig om bij een nieuw op te zetten Website van de WAD losse meldingen kwijt te kunnen. Meldingen van Boomklevers die iemand bijvoorbeeld in zijn tuin ontdekt, of in een geïsoleerd bosje. Of mogelijk in de oostelijke rand van de provincie. Op dit moment is het namelijk onduidelijk hoever de Boomklever is opgerukt in oostelijke richting.

Als het nog op tijd lukt de vernieuwde WAD-website gebruiksklaar te krijgen, berichten we daarover in de volgende Nieuwsbrief. Het zal leuk (en nuttig) zijn als mensen hun Boomklever-waarnemingen ook daarop doorgeven. Dat geeft ons allen de digitale mogelijkheid om de stand van zaken lopende het seizoen al te volgen.

Ondertussen zijn er al flink wat aan meldingen binnengekomen, dus mensen die nog mee willen doen zullen dat nu ook wel vlot moeten gaan doen. Meld je aan. Graag, zodat we Drenthe in voorjaar 2005 in zijn geheel op deze leuke soort kunnen onderzoeken.

Literatuur

Brink, H., van den, A. van Dijk, B. van Os & P. Venema (1996). Broedvogels van Drenthe. Van Gorcum, Assen.

SOVON Vogelonderzoek Nederland (20). Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Verspreiding, aantallen, veranderingen. KNNV Uitgeverij / Naturalis / EIS-Nederland.

Dijk, A.J. van (2003). Aantalsschattingen van broedvogels in Drenthe in 1998-2000. Drentse Vogels 17: 1-14.

Manen, W. van (2001). Hoe koloniseerden Boomklevers *Sitta europaea* noordelijk Midden-Drenthe? Drentse Vogels 14: 55-59.

Vries, A. de (1985). De Boomklever. Thieme, Zutphen.

Geluiden van o.a. de Boomklever: CD Vroege Vogelzang 1, uitgave VARA Vroege Vogels en Vogelbescherming. CD Vogelzang in Nederland en België, uitgave Vogelbescherming.

Internet: o.a. www.lauwersmeer.com

Inlichtingen en opgave

Bij Harold Steendam, Remco Drewes of Hans Olk.

E-mail: r.drewes@home.nl en hc.olk@home.nl

**WAD-AVOND TE ERM
– EEN OOGGETUIGENVERSLAG –**

Op dinsdagavond 9 november 2004 heette Remco Drewes ongeveer 20 belangstellenden van harte welkom in Restaurant Moorman te Erm. Na een korte uitleg over wat de bezoekers deze avond konden verwachten, werd het woord gegeven aan Bert Dijkstra en Harold Steendam. Zij gaven uitleg over de lopende projecten die via de WAD gecoördineerd worden. Aan bod kwamen onder andere het tellen van kolonievogels zoals reigers, Roeken en meeuwen, het monitoren van broedvogels, het opsporen van zeldzame soorten, het tellen van ganzen en zwanen en nog veel meer.

Een Powerpoint-presentatie ondersteunde hun verhaal met mooie plaatjes en grafieken. Duidelijk werd dat er uit bepaalde gebieden weinig informatie komt. Voor de veenkoloniën en de grote naaldbossen in Drenthe is de WAD nog naarstig op zoek naar tellers! Ook zijn we benieuwd naar de aantallen Paapjes, Grauwe Klauwier en Kwartelkoningen die zich in de beekdalgraslanden kunnen bevinden. Of naar de Steenuilen in de bebouwing. Maar ook willen we graag meer duidelijkheid over de aantallen Nachtzwaluwen en Kleine Plevier die zich in heideterreinen ophouden. Mocht u belangstelling hebben om voor één van deze gebieden of soorten een tel-bijdrage te leveren, dan horen wij dat graag.

Na de uitleg over de verschillende projecten die de WAD coördineert, kwam de eerste gastspreker aan het woord. Roelof van Wijk van IVN-Emmen nam de aanwezigen mee op een reis door de Broeklanden De Klencke. Een prachtige diaserie bracht dit gebied met zijn vogels voor ons tot leven. Samen met vijf andere tellers wordt dit gebied zes keer in het broedseizoen uitgekamd op aanwezige vogels. Dit onderzoek vindt al drie jaar plaats op verzoek van Natuurmonumenten die mogelijk stukken van de Broeklanden wil aankopen. Een opvallend resultaat is dat de Gele Kwikstaart in steeds grotere getale aanwezig is.

Onder het genot van een lekker bakje koffie of thee werden onder de aanwezigen ervaringen uitgewisseld. Ook meldden de eerste nieuwe tellers zich aan bij het WAD-bestuur.

Vervolgens was het de beurt aan Hein Bloem van de Steenuilenwerkgroep Drenthe (STUD) om onze kennis over deze prachtige vogelsoort te vergroten. Al vele jaren wordt het aantal broedparen in Nederland zorgvuldig bijgehouden.

De resultaten zijn schokkend. Broedden er ongeveer twaalf jaar geleden nog 10.000-20.000 paren, nu zijn het er nog slechts 6.000. Deze sterke afname heeft vooral te maken met het verdwijnen van geschikte nestelplaatsen. Kapotte ramen worden gerepareerd en daken afgedicht. Kortom, de Steenuil heeft het moeilijk in Nederland, zijn meest noordelijke broedgebied. De werkgroep is dan ook onder meer actief met het ophangen van verschillende nestkasten.

Hein Bloem bleek niet alleen interesse te hebben in het gedrag van de levende Steenuilen maar is ook zeer nieuwsgierig naar de anatomie van de Steenuil en andere uilensoorten. Het publiek werd hiermee geconfronteerd door prachtige detailplaatjes van gedeeltelijk en volledig kaalgeschoren uilenkoppen. Enig geroezemoes was dan ook het resultaat. Ik kan u verzekeren dat een kale uilenkop er heel verrassend uitziet! Hein liet hiermee prachtig zien op welke wijze uilen zijn aangepast aan hun nachtelijke leefwijze. Hoe de verschillende anatomische structuren geluiden naar de gehoorgang leiden zodat de uil daarmee de precieze locatie van zijn prooi kan bepalen.

Al met al was de WAD-avond in Erm zeer geslaagd. Bij dezen bedank ik Roelof van Wijk en Hein Bloem nogmaals voor hun inspirerende bijdrage aan deze avond.

Agaath Kooi

DRENTSE VOGELS 18

Drentse Vogel 18 is uit! De inhoud is als volgt:

- ✓ Overwinterende Taigarietganzen *Anser fabalis* en Toendrarietganzen *Anser serrirostris* in Drenthe in 1990-2004 (L. van den Bergh)
- ✓ Het Fochteloërveen als broed- en verzamelplaats voor Kraanvogels *Grus grus* in 2004 (H. Feenstra)
- ✓ De Veldleeuwerik *Alauda arvensis* als broedvogel in akkerbouwgewassen (H.J. Ottens)
- ✓ Tapuiten *Oenanthe oenanthe* op het Aekingerzand in 2004 (W. van Manen)
- ✓ Dag bloemen, dag vogels, dag vlinders: predatie van dagvlinders Papilionoidea door Koolmees *Parus major* (A.C.J. Dijkstra)
- ✓ Broedende Zwarte Kraaien *Corvus corone* op heidevelden in Noord-Brabant en Friesland in 2004 (W. van Manen)
- ✓ Tweede broedgeval van Raaf *Corvus corax* in Drenthe (R.G. Bijlsma)

- ✓ Broedgevallen van Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus* in het Drents-Friese Wold in 2004 (W. van Manen)
- ✓ Korte berichten
- ✓ Rapportbesprekingen

Donateurs van de WAD ontvangen Drentse Vogels gratis (mits de donatie voor 2004 overgemaakt is). Losse nummers zijn te bestellen via de penningmeester van de WAD.

SOVON-LEDENRAAD

Op 1 november 2004 was er weer een vergadering van de SOVON-ledenraad. De vergaderlocatie was deze keer midden in Nederland, namelijk Utrecht. Dat is voor alle districten redelijk bereikbaar voor een maandagavond. Hieronder enige terugkoppeling welke onderwerpen zoal op de agenda stonden en waar over is gesproken.

SOVON in de regio

Enige tijd geleden is een pilot-project uitgevoerd waarbij extra ondersteuning in de regio is verleend bij de uitvoering, maar zeker ook bij het stimuleren van diverse projecten. Geconcludeerd is dat deze ondersteuning zich direct vertaald heeft in extra tellers en dus extra gegevens. Het bleek niet reëel om het pilot-project te vertalen voor heel Nederland gezien de financiële consequenties die hier aan zijn verbonden. Naar aanleiding van het pilot-project heeft SOVON wel na zitten denken op welke wijze ze nadrukkelijker in de regio aanwezig kunnen zijn met als belangrijkste doelen:

1. het motiveren van tellers
2. het werven van nieuwe tellers
3. het verstevigen van de contacten met de achterban

Om deze doelstellingen te realiseren is het de bedoeling dat elk district wordt toegewezen aan een SOVON-medewerker die als ambassadeur moet worden gezien voor het district. Hij/zij zal provinciale bijeenkomsten bijwonen maar ook bijeenkomsten van vogelwerkgroepen in het betreffende district. En helpen bij het opzetten van cursussen om de kennis binnen districten te vergroten. Ten slotte zal een districtsniewsbrief worden verzorgd. Dit laatste hebben we in Drenthe al lange tijd goed op poten!

Nieuwe opzet 'Vrije Vogel Club'

Zeven natuurclubs hebben de koppen bij elkaar gestoken om de jeugd enthousiast te maken voor de natuur.

Vogelbescherming Nederland heeft al een jeugdclub genaamd 'Vrije Vogel Club', maar besloten is de krachten met elkaar te bundelen en een compleet 'pakket natuur' te gaan bieden waarin veel facetten van de natuur aan bod zullen komen. SOVON gaat ook aan dit project meewerken. Het project staat nog in de kinderschoenen, maar er wordt hard gewerkt om spoedig te kunnen starten. Nadere informatie hierover zal zeker volgen aangezien hier binnen het WAD-bestuur ook over na wordt gedacht, meer jongeren betrekken bij het vogelonderzoek waarbij ik de ouderen binnen de WAD zeker niet te kort wil doen!

Financiën

De financiën staan eigenlijk altijd op de agenda en zijn zeker niet onbelangrijk om de toekomstplannen te kunnen smeden. In de vergadering is over de begroting van 2005 gesproken. Zonder in detail te treden wil ik u zeggen dat we weer een berg aan projecten en activiteiten kunnen verwachten!

Ik hoop u weer enigszins inzicht te hebben gegeven, zij het beknopt. Mochten er vragen zijn dan kunt u mij altijd bellen of mailen.

Remco Drewes
tel.: 050-3112382
e-mail: r.drewes@home.nl

NIEUWE REGELS VOOR BESTRIJDEN VAN LANDBOUWSCHADE DOOR GANZEN EN SMIENTEN

Vanaf 1 november 2004 mogen twee soorten overwinterende ganzen, namelijk Kolgans en Grauwe Gans, in bepaalde gevallen worden geschoten om landbouwschade te voorkomen. Dat geldt ook voor de Smient, een eendensoort. De provincie heeft onlangs een ontheffing verleend aan de Faunabeheereenheid Drenthe (FBE). Dit artikel zet de regels op een rij.

De mogelijkheid voor afschot maakt deel uit van nieuw beleid voor overwinterende ganzen en Smienten. Een belangrijk onderdeel daarvan is ook de aanwijzing van foerageergebieden waar deze vogels ongestoord kunnen grazen. De boeren in deze gebieden krijgen daarvoor een vergoeding. De provincies wijzen de foerageergebieden aan, Drenthe verwacht hiermee in juni 2005 klaar te zijn. Vanaf dat moment gelden weer iets andere regels, niet alleen voor afschot maar ook voor verjaging en schadevergoeding. Ook daarover meer in dit artikel.

Welke soorten ganzen?

Van alle soorten ganzen die in Nederland overwinteren, komen alleen de Kolgans en de Grauwe Gans in aanmerking voor afschot. Rietgans, Kleine Rietgans, Brandgans, Rotgans en Canadese Gans blijven beschermd. Grondgebruikers in Drenthe mogen ze wel verjagen, maar niet doden of verwonden. Het is dus belangrijk de soorten te kunnen onderscheiden.

Kolganzen zijn het makkelijkst te herkennen aan de witte bles bij de snavel en de zwarte strepen op de buik. In Drenthe zijn Kolganzen alleen talrijk in de omgeving van het Leekstermeer. In grote delen van de provincie ontbreken ze.

De *Grauwe Gans*, onder meer herkenbaar aan de forse oranje snavel en roze poten, komt in Drenthe heel weinig voor.

Grauwe ganzen

(foto: KINA)

Verwarring is mogelijk met de *Rietgans*, die net als de beide bejaagbare soorten overwegend grauwbruin is gekleurd, maar met een oranje-zwarte snavel en oranje poten. Deze *beschermd* soort komt wél in grote delen van Drenthe voor, het meest in het Hunzedal, in de Veenkoloniën en rond het Fochteloërveen. Ganzen in de Veenkoloniën zijn vrijwel altijd Rietganzen.

Wanneer afschot?

Zolang de foerageergebieden nog niet zijn aangegeven, is afschot van Kolganzen, Grauwe Ganzen en Smienten alleen toegestaan bij (dreigende) schade aan akkerbouwgewassen, volle-grondsgroenten en nieuw ingezaaid gras. Afschot mag alleen worden gebruikt als extra middel voor verjaging. Eerst moeten andere middelen, zowel zichtbare (zoals stokken met vlaggen) als hoorbare (bijvoorbeeld gaskanonnen), zijn geprobeerd. Pas als die niet helpen mag een klein aantal ganzen of Smienten worden geschoten.

Als de foerageergebieden eenmaal zijn aangewezen, mogen ganzen en Smienten overal buiten die gebieden worden verjaagd, zonodig (bij Kolgans, Grauwe Gans of Smient) met behulp van afschot. In het vogelrichtlijngebied het Leekstermeer mag niet worden geschoten.

Hoe is het geregeld?

Niet iedere jager kan nu zomaar ganzen gaan schieten: er gelden strikte voorwaarden. Voor de periode tot 1 april 2005 verleent de provincie een *onthefing* aan de Faunabeheereenheid Drenthe. Dat is een stichting waarin alle grondeigenaren en jachthouders zijn vertegenwoordigd.

De faunabeheereenheid kan vervolgens grondgebruikers een *machtiging* geven voor afschot. Daarvoor moet de grondgebruiker een verzoek indienen.

Bij dit verzoek kan de grondgebruiker een aantal jachtaktehouders voordragen die gebruik mogen maken van de machtiging. Een machtiging kan pas worden gegeven als vaststaat dat de schade wordt veroorzaakt door Kolgans, Grauwe Gans of Smient. De faunabeheereenheid stuurt een kopie van de machtiging naar de provincie. Er zijn verschillende voorwaarden verbonden aan het afschot.

Het mag bijvoorbeeld alleen van een half uur voor zonsopkomst tot 12:00 uur voormiddag. Per verjaagingsactie mogen twee vogels worden geschoten. Er moet een hagelgeweer worden gebruikt en er mag niet vanuit een auto of een boot worden geschoten. Lokmiddelen zijn niet toegestaan. De provincie kan controleren of aan de voorwaarden is voldaan. Na gebruik van de machtiging moet de grondgebruiker een rapportageformulier invullen.

	Vóór aanwijzing opvanggebieden	Ná aanwijzing opvanggebieden
Verjagen	Mag overal (hoeft niet)	- Niet in opvanggebieden - Daarbuiten <i>verplicht</i> (anders geen vergoeding)
Ondersteunend afschot (alleen Kolgans, Grauwe Gans, Smient)	Akkerbouwgewassen, vollegrondsgroenten, pas ingezaaid gras	- Overal buiten opvanggebieden
Schadevergoeding	Overal, alle soorten (Kolgans, Grauwe Gans, Smient bij schadegevoelige gewassen: alleen als verjaging niet helpt)	- In opvanggebieden - Daarbuiten alleen wanneer verjaging niet helpt

Wanneer schadevergoeding?

Bij schade door Kolgans, Grauwe Gans of Smient aan akkerbouwgewassen, groenten of nieuw ingezaaid gras moet de grondgebruiker de vogels eerst proberen te verjagen, zonodig met afschot. Alleen als dat niet helpt komt hij in aanmerking voor een tegemoetkoming in de schade. Zolang de foerageergebieden er nog niet zijn, komen grondgebruikers met meerjarig grasland door overwinterende ganzen en smienten in aanmerking voor een tegemoetkoming in de schade door het Faunafonds. Als de foerageergebieden er eenmaal zijn, verandert dit. In de foerageergebieden mogen ganzen en Smienten niet meer worden verjaagd. De grondgebruikers krijgen een beheers- of schadevergoeding. Buiten de foerageergebieden kent het Faunafonds dan alleen nog een schadevergoeding toe wanneer de grondgebruiker vergeefs heeft geprobeerd de vogels te verjagen (in geval van Kolgans, Grauwe Gans en Smient zonodig met behulp van afschot).

[Bron: website provincie Drenthe (www.drenthe.nl)]

HERZIENING VERORDENING VRIJSTELLING GRONDGEBRUIKER EX ART. 65 VAN DE FLORA- & FAUNAWET

De Verordening vrijstelling grondgebruiker vloeit voort uit artikel 65 van de Flora- en Faunawet (FFW). Artikel 65 van de FFW biedt de mogelijkheid om bij verordening te bepalen dat bepaalde diersoorten in heel Drenthe opzettelijk mogen worden verontrust of kunnen worden gedood ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen.

De verordening die tot 1 januari 2005 gold, bevat twee vrijstellingen:

1. Een vrijstelling voor opzettelijke verontrusting. De grondgebruiker krijgt toestemming de Haas, Brandgans, Grauwe Gans, Kolgans, Rietgans, Knobbelzwaan, Meerkoet, Smient, Wilde Eend, Spreeuw, Holenduif, Ringmus, Kauw, Ekster, Zwarte Kraai en Roek opzettelijk te verontrusten.

2. Een vrijstelling voor doden. De grondgebruiker krijgt toestemming de Zwarte Kraai, Roek en Kauw te doden ter ondersteuning van andere verjaagmethoden.

De huidige provinciale Verordening vrijstelling grondgebruiker is op 1 januari 2005 vervallen en moet dus opnieuw worden vastgesteld. De nieuwe verordening wordt op drie punten gewijzigd.

1. Kraai en Kauw worden geschrapt uit de verordening

Het kabinet heeft op 31 maart 2004 besloten dat vanaf 1 april 2004 de Zwarte Kraai en de Kauw op de landelijke vrijstellingslijst komen te staan. Door opname op deze landelijke lijst treedt dus de provinciale vrijstelling terug als het gaat om het opzettelijk verontrusten en/of doden van Zwarte Kraaien en Kauwen. De ontwerpverordening is hierop aangepast.

2. Aanpassing verordening vooruitlopend op de toekomstige begrenzing van foerageergebieden

De provincie Drenthe moet - op basis van gemaakte afspraken tussen het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) - vóór 1 juni 2005 foerageergebieden begrenzen voor de opvang van overwinterende Kolganzen, Grauwe Ganzen en Smienten. De begrenzing van de foerageergebieden zal plaatsvinden via een aparte procedure waarbij belanghebbenden uitgebreide inspraakmogelijkheden krijgen. Als in de toekomst foerageergebieden zijn aangewezen, moet er ook voor gezorgd worden dat in die gebieden de rust voor overwinterende Kolganzen, Grauwe Ganzen en Smienten niet verstoord wordt. Om die reden is in de ontwerpverordening opgenomen dat in foerageergebieden overwinterende Kolganzen, Grauwe Ganzen en Smienten niet meer opzettelijk mogen worden verontrust. Deze bepaling wordt in de praktijk pas van belang op het moment dat via de andere procedure de foerageergebieden zijn begrensd.

3. Periode waarin Roeken rondom kolonies mogen worden gedood

In de huidige verordening is geregeld dat geen Roeken mogen worden gedood binnen een straal van 500 m rond de kolonie in de periode van 15 maart tot en met 30 november. Het bestuur van het Faunafonds heeft advies uitgebracht over het voorontwerp van de verordening. Het bestuur kan instemmen met de verordening, maar geeft wel in overweging de verordening op één punt aan te passen. Het

bestuur geeft in overweging het verbod te beperken tot 1 juni, omdat na die datum de jonge Roeken zijn uitgevlogen en handhaving van dit verbod na 1 juni weinig zinvol meer is.

Uit het broedvogelmonitoringsonderzoek van de vereniging Samenwerkende Organisaties voor Veldornithologisch Onderzoek in Nederland (SOVON) blijkt echter dat niet kan worden gesteld dat alle jonge Roeken op 1 juni zijn uitgevlogen. Uit het advies van SOVON blijkt dan ook dat jonge Roeken doorgaans nog in de periode van 1 juli tot zeker 15 juli op de nesten aanwezig kunnen zijn.

Naar aanleiding van het SOVON-advies is nader advies aan het Faunafonds gevraagd. In het nader advies dat mondeling is uitgebracht, geeft het Faunafonds aan dat de datum 1 juni een goede afweging is tussen het belang van het behoud van de soort enerzijds en het geven van goede mogelijkheden tot voorkoming van schade anderzijds.

Het Faunafonds heeft in de FFW uitdrukkelijk de rol van adviseur gekregen. Daarom hebben wij besloten op dit punt het advies van het Faunafonds over te nemen. Overigens zou de provincie bij het niet overnemen van het advies van het Faunafonds aangesproken worden op de tegemoetkomingen in de schade die als gevolg van het provinciaal beleid zouden ontstaan.

Advies

De herziene Verordening vrijstelling grondgebruiker vaststellen.

Meetbaar/Beoogd beleidseffect

De verordening wordt opnieuw vastgesteld en wordt vereenvoudigd als gevolg van wettelijke aanpassingen.

Argumenten

1.1. Door het opnieuw vaststellen van de Verordening vrijstelling grondgebruiker wordt voorkomen dat begin 2005 een gat in de regelgeving ontstaat. De huidige verordening is op 1 januari 2005 afgelopen. Omdat een nieuwe verordening noodzakelijk is, moeten uw staten zo spoedig mogelijk de nieuwe verordening vaststellen. Doordat de verordening na 1 januari 2005 bekend wordt gemaakt, is de Tijdelijke referendumwet niet meer van toepassing (vervallen).

Aangezien de nieuwe verordening niet nadeliger is voor de betrokkenen (grondgebruikers), wordt terugwerkende kracht toegekend aan de verordening.

Feitelijk betekent dit dat, na bekendmaking van de verordening, de verordening terugwerkt tot 1 januari 2005. Niet vaststellen van de verordening zou een enorme werkdruk op de ontheffingverlening betekenen.

1.2. In de verordening zijn de meest recente ontwikkelingen verwerkt.

De verordening is aangepast aan de meest recente ontwikkelingen (zoals de landelijke vrijstelling voor het doden van Zwarte Kraaien en Kauwen en de verplichte aanwijzing van foerageergebieden).

Uitvoering

Z.s.m. na 9 februari 2005 bekendmaking verordening.

[Bron: website provincie Drenthe (www.drenthe.nl)]

FOERAGEERGEBIED VOOR OVERWINTERENDE GANZEN

*Assen, 21 december 2004 –
GS stellen ontwerp gebiedsplan vast*

Rond het Leekstermeer in Drenthe komt een gebied van 625 hectare in aanmerking als foerageergebied voor overwinterende ganzen (Kolgans en Grauwe Gans) en Smienten. Het ontwerp gebiedsplan, dat hierin voorziet en waarmee gedeputeerde staten van Drenthe hebben ingestemd, vloeit voort uit rijksbeleid. Definitieve vaststelling van de begrenzing vindt plaats na een wettelijke inspraakprocedure en in nauw overleg met een groot aantal belanghebbenden, zoals landbouworganisaties, grondeigenaren, SBB, natuurorganisaties, het waterschap en de jagersvereniging.

In het landelijk Beleidskader Faunabeheer is in totaal 80.000 hectare aangewezen als foerageergebied voor overwinterende ganzen en Smienten. Binnen deze gebieden kunnen de vogels ongestoord foerageren. Per provincie is een quotum vastgesteld. Voor Drenthe is dat 625 hectare. Het voorgestelde gebied is vrijwel uitsluitend grasland en sluit aan op een gebied ten noorden van het Leekstermeer, dat de provincie Groningen voorstelt als zoekgebied voor overwinterende ganzen. Groningen moet een opvanggebied van ruim 5.000 hectare realiseren.

Voor agrariërs, die binnen het begrensde gebied vallen, wordt collectief een vergoeding geregeld voor een periode van zes jaar. De Rietgans, die in Drenthe het meest voorkomt, speelt geen rol bij de begrenzing van de nieuwe foerageergebieden.

Voor deze soort blijft de huidige werkwijze van schadevergoeding via het Faunafonds van kracht. Hetzelfde is het geval voor boeren, die niet mee willen doen aan de collectieve regeling die op vrijwillige basis is.

[Bron: website provincie Drenthe (www.drenthe.nl)]

WINTERSE BADGAST IN EMMEN

Ruim een week is in Dierenpark Emmen een Waterspreeuw aan komen vliegen. Het vogeltje is ongeveer zo groot als de ons bekende spreeuw, maar is daar geen familie van. Hij is meer verwant aan het Winterkoninkje.

De Waterspreeuw is bijna 20 cm groot en heeft een opvallend witte borst. Hij houdt zich in het dierenpark op bij de vijvers van de Afrikasavanne, de Stokstaartjes en de Kodiak-beren. De watervallen in het buitenverblijf van de beren doen hem blijkbaar denken aan de snelstromende bergbeken in Scandinavië, want daar komt hij vandaan. In Emmen duikt, zwemt en loopt hij over de bodem van de vijvers op zoek naar kleine prooidieren, zoals larven en visjes.

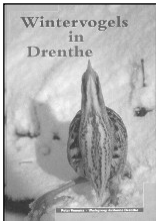
De Waterspreeuw is een zeer zeldzame wintergast in Nederland. In sommige jaren zijn er één of twee waarnemingen, vaak zijn er jaren dat er geen enkele Waterspreeuw wordt gesignaleerd. De vogel in het dierenpark is niet schuw en is vrij makkelijk tot een meter of drie te benaderen. Dus ook met een bescheiden telelens is er een goede foto van te maken.

[Bron: Internet, 15 december 2004]

WAT IS DE WERKGROEP AVIFAUNA DRENTHE?

De Stichting **Werkgroep Avifauna Drenthe** is op 28 juni 1977 opgericht met als doel het organiseren en stimuleren van ornithologisch veldonderzoek voor wetenschappelijke doeleinden en ten dienste van vogel- en natuurbescherming, speciaal in de provincie Drenthe. Daarnaast is publicatie van de resultaten van het door de WAD georganiseerde en gestimuleerde onderzoek een belangrijke doelstelling en heeft de WAD de functie van SOVON-districtsraad op zich genomen.

In 1982 heeft de WAD, in samenwerking met de provincie Drenthe, het boek 'Vogels van Drenthe' uitgegeven. Met 'Broedvogels van de provincie Drenthe', in 1996, hebben WAD, SOVON en de provincie Drenthe opnieuw samengewerkt. 'Wintervogels in Drenthe', een boek over vijf jaar wintertellingen in januari (1995-1999), is de nieuwste uitgave van de WAD. Dit boek verscheen eind 2001.

De WAD biedt vogelaars de gelegenheid om in het periodiek 'Drentse Vogels' verslag te doen van hun onderzoek in Drenthe. In de loop van de jaren heeft dit blad bij vogelonderzoekers in binnen en buitenland een uitstekende reputatie opgebouwd. Iedereen die de WAD wil steunen kan dit in de eerste plaats doen door mee te werken aan de diverse vogelonderzoeken. Daarnaast kan iedereen donateur worden voor € 12,00 per jaar (organisaties betalen € 24,00 per jaar). Donateurs ontvangen automatisch 'Drentse Vogels' na uitkomen en betaling van contributie. U kunt zich als donateur aanmelden door overmaking van het verschuldigde bedrag op gironummer 3870292 t.n.v. Werkgroep Avifauna Drenthe te De Kiel onder vermelding van 'nieuwe donateur'.

BESTUURSLEDEN EN COÖRDINATOREN VAN DE

Agaath Kooi – voorzitter ad interim / wintertellingen

Hesselterbrink 396, 7812 EK Emmen (tel.: 0591-641504)

Remco Drewes – secretaris / ledenraad SOVON / BSP-nb

De Hilde 44, 9472 WG Zuidlaren (tel.: 050-3112382; e-mail: r.drewes@home.nl)

Jaap Ruiter – penningmeester

Kwekebosweg 2, 7849 TA De Kiel (tel.: 0591-382070)

Bert Dijkstra – districtscoördinator SOVON / redactie Drentse Vogels

Burgemeester Jollesstraat 11, 9401 LD Assen (tel.: 0592-310214)
SOVON, district 4, Antwoordnummer 2505, 6573 ZX Beek-Ubbergen

Harold Steendam – ganzen- en zwanentelling

Ronkelskamp 21, 9468 EM Annen (tel.: 0592-273845)

René Oosterhuis – midwinter-watervogeltelling

Nijenoertweg 131, 9351 HR Leek (tel.: 0594-510102)

Sjoerd Boonstra

Grasbeemd 19, 9403 MH Assen (tel.: 0592-409185)

Hans Olk

Doevenkamp 32, 9401 MD Assen (tel.: 0592-315363)
